

The Snow Baby – en kommentar

Lena Aarekol

“Here in this wonderful land, in a little black house, under a great brown mountain, was found, one bright September day, a little snow-white baby girl with big blue eyes.”

Sitatet er hentet fra barneboka “The Snowbaby»⁴⁸ fra 1901. Det gir assosiasjoner til både eventyr og til en kristen opphavsmyte. I virkeligheten beskriver sitatet fødselen til Marie Ahnighito Peary som ble født 12. september 1893 på Grønland under en polar overvintringsekspedisjon «lenger nord enn noen annen hvit person» hadde reist, ifølge hennes far, Robert Edwin Peary. Robert Peary fikk etter hvert en nesten 30 år lang karriere som polfarer. Hans første forsøk på å krysse Grønland var i 1886, og 6. april 1909 hevdet han å ha nådd den geografiske Nordpolen.

På sin andre ekspedisjon i 1891 var Rover Peary nygift, og hans kone, Josephine Diebitsch-Peary, var med. I 1893 – omtrent samtidig med at Nansen dro ut med sin første Fram-ekspedisjon - dro ekteparet på ny overvintring i Grønland. Josephine var høygravid og et fotografi av henne viser et uvanlig motiv - i omstendighetskjole fra 1893. Det var også høyst uvanlig å dra på overvintring høygravid.

Babyens grønlandske mellomnavn Ahnighito er visstnok navnet på kvinnen som laget den første pelsdrakten til henne. Men inuittene som bodde i området kalte henne snøbabyen, Snow Baby. Dette innlegget er basert på min artikkel: “The Snow Baby Books: Mediating Arctic Experiences to Children” (2020) hvor jeg undersøker hvordan The Snow Babys arktiske barndom og opplevelser ble formidlet til barn. Bøkene ble enormt populære i sin samtid og ble trykket i flere opplag.

Barnebøkene ble skrevet i en periode som var dominert av ideen om mannlige helter og maskuline diskurser i Arktis. Selv om kvinner begynte å reise til Arktis på slutten av 1800-tallet, og noen publikasjoner bidro til en viss feminisering av den arktiske litteraturen, hadde ikke kvinner fått noen fremtredende posisjon i polarhistorien, kanskje aldri seinere heller.

⁴⁸ Diebitsch-Peary, Josephine. 1901. *The Snow Baby: A True Story with True Pictures*. London: Ibister.

The Snow Baby sitt første år på overvintring beskrives som en vanlig barndom, med daglige rutiner som bad, søvn og å lære å krype. Josephine Diebitsch-Peary tar datteren med ut på daglige turer med hunder og slede.

I august 1894 dro Marie og moren hennes tilbake til USA. Sommeren 6 år seinere i 1900, setter hun og moren kursen mot Grønland på skipet Winward. Planen var å møte Robert E. Peary i Etah, bringe ham forsyninger og deretter returnere til Washington. Men han er ikke på avtalt sted, de finner et brev som ber dem om å dra 480 kilometer lenger nord. De reiser videre, men etter en uke senere (uheldige med vær, vind og isforhold) skrus skipet fast i isen - nå må de gjennom en overvintring om bord på skipet, en overvintring som ikke var planlagt.

De var ikke utstyrt for. Mat var ikke et problem, men de manglet passende vinterklær. Heldigvis var inuittkvinnene som bodde i området løsningsorienterte og sydde pelsklær og støvler til mor og datter Selv om de åpenbart opplevde en hard vinter full av usikkerhet, forteller barneboken om lykkelige øyeblikk, som å feire Maries sjuende bursdag og forberedelser til julefeiring.

Maries far er fraværende gjennom det meste av barndommen, men familien gjenforenes ombord på Winward 6. mai 1901 og spiser sammen for første gang på tre år. Derfra reiste hun og moren tilbake til USA etter å ha vært borte i 15 måneder.

Barnebøkene bidro i sin tid til ny kunnskap om land, folk og tradisjoner i Arktis, samtidig er de problematiske sett fra vår tid. Bøkene inngår i en lang tradisjon med fortellinger om utforskning og kolonisering av Arktis generelt og Grønland spesielt. Bøkene signaliserer også tydelig hierarki mellom urbefolkningen og de utenlandske polfarerne. Beskrivelsene svinger mellom et syn på inuittene som skitne, barnslige og overtroiske- og beundring for deres hardførhet og ferdigheter som dyktige jegere, syersker, hundepassere. De beundres for sin evne til å tåle de harde levekårene, samtidig som de diskrediteres for ikke å kunne samle nok mat om vinteren.

Som hovedperson er Marie fremstilt som en kompetent og eventyrlysten jente som deltar på polarekspedisjoner og som er tilpasningsdyktig til arktisk natur. I sin bok om sin arktiske barndom vektlegger Marie at hennes ekspedisjoner til Grønland representerer et annet liv enn det hun opplevde i USA. Boka beskriver morens tap, hun måtte reise tilbake til USA da

datteren var 1 år da det var for risikabelt å la datteren vokse opp på en polarekspedisjon.⁴⁹ Moren bidro med å skaffe finansiering, forsyninger og logistikk, men fikk aldri selv bli en del av ekspedisjonslivet.

Formålet med å gi denne korte innføringen i historien om the Snowbaby er at dette er et eksempel på historieskriving innen det polare feltet som tar opp nye perspektiver: kjønn, skeive perspektiver, kolonialisering og etnisitet. Tema som har brei interesse.

I forbindelse med ekspedisjonen *Tjukk is* våren 2022 med Harald Dag Jølle som ekspedisjonsleder, publiserte UiT ulike artikler om Grønland og Arktis. Min artikkel om «The Snow baby» ble gjort om til en kortversjon på norsk sammen med Karine Nigar Aarskog og publisert på UiT sine nettsider og forskning.no. Forskning.no sitt telleapparat viser at fra 18. juni og frem til 1. desember ble artikkelen lest 17492 ganger, med en gjennomsnittlig lesetid på 5,12 minutter. Det innebærer at det til sammen ble brukt ca. 1493 timer på å lese denne korte nettsaken. Det er vel en indikasjon på historiefagets betydning og at formidling av kunnskap om nordområdene er viktig, og noe vi absolutt ikke skal slutte med!

Til slutt

I 2021 ble det utarbeidet en humaniorastrategi for UiT. Der slås det fast at «humaniora har bidratt til endring av forståelsen av nord og det arktiske, fra det uberørte «white spaces» til fokus på menneskelig tilstedeværelse Arktis. Her har historiefaget spilt en viktig rolle og vi skal fortsette å fokusere på nord og arktisk.

I UiT sin nye strategi skal vi fokusere på «21th century skills» i våre utdanninger: kritisk tenkning, tolkning, problemløsning, selvbevissthet, kreativitet og motstandskraft. For meg har det nettopp vært det jeg har med meg fra min utdanning innen historiefaget (hovedfag og doktorgrad) og som jeg har tatt med meg inn i arbeidslivet.

⁴⁹ Diebitsch-Peary, Josephine. 1903. *Children of the Arctic, by the Snow Baby and her Mother*. London: Ibister.